

MƏHƏBBƏT ÜLVİYYƏTİ

**Heyif ki, adamlar gəlib keçəndə
Eşidə bilməyir hönkürtüsünü.**

Sabir Cümşüdü bir şair və es-sələr müəllifi kimi keçən əsrin səksəninci illərindən tanıyıram. Əlbəttə, onun tamam başqa ibir sahənin adamı olduğu, lakin ədəbiyyata hədsiz meylini bilir-dim. Təbii ki, ürəyində şeir odu varsa və bu od heç zaman səni rahat buraxmırsa, bir tonqala çevrilirsə, yazmalısən, o odu sönməyə qoymamalısən. Və əl-bəttə, İSTEDAD. Sabir Cümşüd istedadlı insandır - həm elm alə-minində (iqtisad elmləri doktoru-dur - 450-dən artıq məqalənin, 10 monoqrafiyanın müəllifidir) həm də şeir aləmində. Mən onun bədii yaradıcılığı barədə ayrı-ayrı gör-kəmli söz adamlarının fikirləri ilə sizi tanış etmək istəyirəm.

Görkəmli tənqidçi-ədəbiyyat-şünas Yaşar Qarayev "Səmimilik meyarı" adlı məqaləsində yazmış-dı: "Sabir Cümşüdü yaradıcılığın-dakı üslub özünəməxsusluğu, hə-yəcan və emosiya zənginliyi, ideal-lığı və daxili aləmin mənəvi zən-ginliyi ürək alovu ilə, bədii pafosla şeiriyyəti oxucuda estetik zövqün tərbiyə olunmasına təsiri inkare-dilməzdir".

Filosof-tənqidçi Asif Əfəndiyev isə yazırdı: "Sabir Cümşüdü es-sələrində məhəbbətin böyüklüyü, aliliyi, ülviliyi haqqında romantika dili ilə, əsil inamla, ürək alovu ilə, bədii pafosla danışılır, onun ro-mantikasi, şeiriyyəti aşkara çıxarı-lır, oxuculara sevgi hissinin mü-qəddəsliyinə, paklığına hörmət və heyret hissi aşılanır".

Akademik Nizami Cəfərov da Sabir Cümşüdü bədii yaradıcılığı-na yüksək qiymət vermiş, bu ya-xınlarda "Ədəbiyyat qəzeti"ndə təhlili bir yazı ilə çıxış etmişdi.

Mən digər söz adamlarından da misallar götürə bilərəm. Onun bu yaxınlarda nəşr olunan "Məhəbbət ülviiyyəti" şeirlər-essələr kitabı çap-dan çıxıb və bu kitabda onun bədii təfəkkür tərzii ilə, şeirlərindəki özü-nəməxsus ifadə tərzii, təkə nədən yazması ilə deyil, necə yazması ilə qısaca da olsa, sizi tanış etmək is-təyirəm.

Sabir Cümşüd bütün mövzular-da qələm çalır, ilk növbədə, Azər-baycanı, Vətən torpağını, onun göz-əl təbiətini-dağlarını, çaylarını, şe-hər və kəndlərini hərarətlə vəsf edir.

*Baş ayıram torpağına, daşına mən,
Qəlbim bir an səndən ayrı gəzə bilməz.
Sən keçirsən, sən axırsan ürəyimdən,
Ürək sənsiz qala bilməz, dözə bilməz.
Arzularım qanad açıb bu torpaqda,
Ürəyimin duyğuları quş olubdur.
Çox çiçəklər ətir saçıb bu torpaqda,
Duymayanın qəlbii burda daş olubdur.
Sənəndəki od-alovun əbədidir,
Vurulmuşam hər gülünə, yarpağına.
Hər qarışın qəhrəmanlıq məbədidir,
Ona görə baş ayıram torpağına.*

Bu şeir Vətənə məhəbbətin ifa-desidir. Amma onun Vətənin ayrı-ayrı guşələrinə, keçmişinə və indi-sinə, qəhrəman oğullarına, Qara-bağa həsr etdiyi şeirlərə diqqət ye-tirək. "Kür çayı" ("Yurdumun nur yatağı"), "Dəlidağ ətəyində", "Bəzz qalası" (Babəkə heykəlimiz Qüdrətli Bəzz qalamız), "Əlinçə" (Əyil-məz vicdan oldu Dağ başında Əlin-

cə"), "İçərişəhər" ("Hasarlar ara-sında bir mirvuarı, bir inci")və s.

Sabir Cümşüd yurdumuzun Cə-nub bölgəsində doğulub. İnsan ən çox doğulduğu torpağın aşığıdır, çünki uşaqlığı və gəncliyi o torpaq-larda ona unudulmaz anlar bəxş edib. Elə bu səbəbdən Sabir Cüm-şüdü şeirlərində Lənkərana, Asta-raya, Lərikə - bu bölgənin təbiəti-nə, insanlarına, yetirdiyi böyük şəxsiyyətlərə həsr etdiyi şeirlər ye-ni kitabında kəmiyyətə birincidir. O çalışır ki, bu mövzuda yazdığı şeirlərdə təzə söz desin, özü də obrazlı söz desin. "Lənkəran" şeir-indən bu misralara diqqət edin:

**Maviliyi, yaşıllığı,
Mavi, yaşıl bəniziylə,
meşəsiylə, dəniziylə
Saxlayan yer.
Adamları gülər üzlü,
buludları ağlayan yer.
Qaynar, isti çeşməsiylə
azarları dağlayan yer .**

Burada "buludları ağlayan yer" misrası Lənkəranın ilin fəsillərində yağışlı günlərinə işarədir. "Astarə-Lerik arası" şeiri də onun yadda qalan şeirlərindən biridir və bu şeirdəki Astara həm də Cənubi Azərbaycandakı astaraya işarədir:

**Nə qədər əsil, soy yanan,
Yarımçıq vüsal, toy yanan,
Qardaş qardaşa boylanın
Bölünmüş xalqın yarası
Astarə-Lerik arası.**

Sabir Cümşüd mənim fikrimcə, əsil təbiət adamıdır. Əlbəttə, hamı təbiəti sevir, ondan zövq alır, am-ma təbiəti, onun gözəlliklərini şair gözüylə şeirə gətirmək şairlərin hünəridir.

Sıralayıram o şeirləri: "Lənkə-randa yağış", "Qış nağılı", "Cığır-la-ra", "Dəmir ağaclarına", "Meşələrə yağış yağar", "Viləş çayı", "Girdi-man çayı", "Yağış", "Çinar", "Gecə nəğməsi", "Yaylaqlar", "Bahar tər-avəti", "Yaşıl bağın nəğməsi", "Talış meşəsi" və s. Bu şeirlərin hər birində konkret təbiət cizgiləri taparsınız. İndiyə qədər cığır-lar haqqında az şeir yazılmayıb, Sabir cümşüdü şeirində isə cığır-ların poetik cizgilərini görürsünüz:

**Həm dərələrə enir,
Zirvəyə qalxır onlar.
Arzu buludları tək
Yollara axır onlar.
həm ümid, həm şəkk kimi,
hər biri dilək kimi.
İzləri çiçək kimi
Köksünə taxır onlar.**

Təbiət və İnsan. Bu əzəli-əbədi vəhdəti unutmaq olmaz. Azər-baycan poeziyasının bütün "təbiət əra-zisində" İnsan görünür, İnsan da həmişə təbiətlə bağlı olub."İnsan və günəş" şeirində S.Cümşüd bu vəhdəti mənalandırır. Təbiət də canlıdır və onun da insan kimi se-vinci, kədəri, dərdi var. O da insan kimi həssas və kövrəkdir. "Ağaclar ağlayır" şeirini bu mənada şairin təbiətə həssas münasibətinin ifa-dəsi hesab etmək olar.

**Ağaclar ağlayır quşlar köçəndə,
Başlanır bağların ən ağır günü.**

Sabir Cümşüd yaşadığı dünya-nın, cəmiyyətin, mühitin, doğuldu-ğu kəndin də bir fərdidir. O, dün-yanı riyasız görür və təbii ki, onun şeirlərində bu bağlılıqlar əks olu-nur.

Yuxudamı, xəyaldamı ya reallıq-damı, deyir ki: " Mən çox yaşa-mışam, ancaq ilk dəfə Dünyada tə-zadsız həyat görürəm". Onun şə-himdlərə, qarabağ müharibəsinə, Şuşaya həsr etdiyi şeirlərdə vətən-pərvərlikdən doğan hisslərlə qarşı-laşırıq.

Yeni kitabının adı "Məhəbbət ülviiyyəti"dirsə, şairin bədii-fəlsəfi essələrinə də nəzər yetirməyimiz vacibdir. Bilirik ki, Sabir Cümşüd Asif Ata ocağında fəallardan biri olub. O ocaqda həyatı, tarixi, Vətə-ni, sənəti Asif Ata deyimlərindən, onun ocaqçılara bəxş etdiyi müd-riklik incələmələrindən çox fayda-lanıb.

"Gənclik romantikası", "Kamillik zirvəsi", "Məhəbbət çalarları" "İn-saniləşən dünya", "Məhəbbət və-di", "Əsillər və naqisələr", "Sənət və məhəbbət", "Məhəbbət yolçuluğu", Bizimdir dünya" bədii-fəlsəfi es-sələrində S.Cümşüd onu düşündürən problemlərdən söz açır. Məlumdur ki, esse janrında şeirlər nəsr bir-bi-rilə qovuşur və hisslər, həyəcanlar, duyğular sanki şahə qalxır, amma burada fəlsəfi fikirlər öz qısa, yığ-cam ifadəsini tapmalıdır. Bu es-sələrin adından da göründüyü kimi daha çox məhəbbətin izahınarast gəlir. Baxın: "Məhəbbətdən yara-nan insan məhəbbət əhli olur. Sevi-rvə sevilir. Hər kəsin könlündə an-caq və ancaq bir nəfərə yer var. Könlü qapısını bir yox, bir neçəsi-nə açanlar məhəbbət əhli yox, hey-vani hisslərin qulu olanlardır. İnsan görkəmində olsalar da, heyvandır-lar. Məhəbbət əhlinə, aşıqlara, se-vən və sevilənlərə ilham qanadı verilir". Başqa bir misal: "Məhəb-bət anlayışını ancaq iki aşıqın, se-vən və sevilənin məhəbbətilə məh-dudlaşdırmaq olmaz. Böyük mə-həbbət, ali məhəbbət, dahi məhəb-bət iki aşıqın, iki sevgilinin məhəb-bətinə sığmır. Məhəbbət aləmi tam və mürəkkəb bir dünyadır".

Mən Sabir Cümşüdü o kitabda toplanan çox şeirlərindən söhbət açə bilmədim. Əgər mənə sual ver-sələr ki, haqqında söz açdığın şai-rin hansı şeirləri bəyənişən, o za-man deyərəm ki: "Torpaq", "Kənd uşaqları", "Çoban tütəyi", "Yolum kəndə düşübdür", "Babam gəzən yerlər", "Təbiət gəlindir", bir də ön-cə adını çəkdiyim "Ağaclar ağla-yır" şeirlərini

Sözümü də "Babam gəzən yer-lər" şeirindən bu misralarla bitir-mək istəyirəm:

**Duman köynəyini cırıb küləklər,
O gedən yolları dolu döyübdür.
Qamçitək çırpılan qızıl şimşəklər
Babamın getdiyi yolu döyübdür.
Babam bu çaylardan içibdir dəyə,
Bu çaylar yorulub yatmayır hələ.
Bu sısqa bulaqdan içibdir dəyə,
Bu bulaq qaynayır, batmayır hələ.
Bu yerdə gördüyüm gül-çiçəkləri
Mən də babam kimi qoruyalıyam.**